

II.

HOE HELDEWIJS EEN HUT BEZOCHT EN ER BROOD BRACHT. WELK BESLUIT HIJ 'S AVONDS NAM EN HOE HIJ DIT UITVOERDE.

Als Franciscus Heldewijs verre tochten moest doen, besteed hij niet een vurig ros... maar een reeds ouden ezel, die steeds traag voortstapte en blijkbaar een diepen haat gezworen had tegen alles wat maar eenigszins op spoed geleek.

— Och, hij doet wat hij kan, zei de pastoor soms, en zoo betracht hij beter zijn plicht dan menige tweebeenige broeder van hem. Haastige spoed is zelden goed. En kom ik er vandaag niet, dan kom ik er morgen.

Op zekeren winteravond trad Heldewijs in een schamel hutje bij 't Lapscheursche gat.

Een magere man zat naast een klein haardvuur gehurkt, zijn vrouw, wie ook de ellende op 't gelaat te lezen stond, verrichtte eenig huiswerk, en een zuigeling lag in de houten wieg luid te krijten.

— Goeden avond, zei de priester. Hoe staan de zaken hier? Slecht, naar uw uithangbord te oordeelen. Is 't niet waar, Petrus?

— Ach, zwijg, mijnheer de pastoor, een mensch zou maar wenschen dood te zijn !

— Wel, wel, is de moed zoover gedaald !

— We zitten al sedert gisteren zonder eten. Ik benijd de honden van de rijke menschen. 'k Zou ook in een kot willen liggen, aan een keten, als men mij dan maar voedsel toewierp. Men mag mij voor een kar spannen en afbeulen... als ik dan in den stal slechts mijn leegen buik mag vullen.

— Dat lijkt hier op de historie van den Verloren Zoon, antwoordde de pastoor, schijnbaar lichtig, ofschoon hij in zijn binnenste diep ontroerd was door die wanhoopstaal.

— 't Is al te wreed, 't is al te wreed ! barstte nu de vrouw los. Hoor dien kleine eens... hij kan niet vragen... maar hij schreeuwt om eten en 'k heb er geen ! En de zes andere kinderen, die boven onder de pannen op een stroozak liggen, ze hebben zich in slaap geschreid. Ach, dat Onze Heer ons toch allen samen in den Hemel riep ! Hier op aarde is 't geen leven meer.

— We hebben gebeden, hernam de man, de kinderen lagen op hun bloote knieën voor den gekruisten God daar op de schouw. We smeekten, we kermden, we kloegen...

— En uw Hemelsche Vader heeft u reeds verhoord, viel Heldewijs in. Hij heeft mij, zijn nederigen dienaar, naar u gezonden, om hulp te brengen.

— Mijnheer de pastoor ! riep de vrouw.

— Ja, Slina, 't is zooals ik u zeg.

De priester haalde een brood van onder zijn soutane en legde het op tafel.

— Brood ! Brood ! juichte de moeder.

't Was alsof die tooverspreuk de kinderen op zolder uit hun sluimer opjoeg. Ze stormden de ladder af, roepende : Brood, brood ! En ja, daar lag de zoo begeerde spijs, op tafel. Daar lag waarlijk brood, brood !

— Moeder, geef mij een stuk !

— Ach, ja, moeder, 'k heb zoo'n honger !

— Moeder, brood !

Zoo klonk het luid en de arme schapen sprongen wild naar het voedsel. De grootste knaap trok er een stuk af en stak het gulzig met beide handen in den mond, terwijl zijne oogen gloeiend naar de tafel staarden.

Heldewijs moest zich omkeeren om zijn tranen af te vegen.

— Braaf zijn, braaf zijn ! vermaande moeder. Een oogenblikje geduld !

— Ernest zal alles alleen opeten, kloeg een meisje, haar broêr bedoelend, die tot een nieuwen aanval op de spijs gereed stond.

— Ieder krijgt zijn deel, beloofde moeder.

O, wat smaakte het voedsel ! In korten tijd was alles verorberd. De kinderen keken verlangend naar den priester, als verwachtten zij meer.

— Bedankt mijnheer den pastoor ! gebood vader.

— Och, laat dat maar ! zei de geestelijke. Holle magen kunnen geen woorden vinden. De eerste honger is nu wat gestild. Maar er moet hier meer gedaan worden. Petrus, gij moogt zeker nog niet naar buiten ?

— O neen, antwoordde de vrouw, hij is nog maar half genezen.

— Was ik gezond gebleven, 't zou hier niet zoo gesteld zijn, verklaarde de daglooner. Van werken ben ik, Goddank, niet vervaard. Maar men moet toch kunnen. 'k Heb gedaan wat mogelijk is.

— Meer dan mogelijk is, voegde zijn echtgenoot er bij. Driemaal heeft men hem bezwijmd naar huis gebracht, mijnheer de pastoor. Als een lijk lag hij op het land en in de nattigheid. Hij moest wel doodelijk ziek worden.

— Dus, hij moet binnen blijven, hernam Heldewijs. Welnu, Slina, dan zult gij eens mee naar de pastorie gaan.

— Waarom, mijnheer...

— Waarom, wel omdat er hier zooveel noodig is, en ik alles niet alleen zou kunnen dragen.

— God zegene u, brave...

— Dat hoop ik, onderbrak de edele herder haastig, dat hoop ik en ik bid Hem, dat Hij ook u allen bijsta. Aan Gods zegen is alles gelegen. Hij leeft die 't al geeft. En wie den arme wat schenkt, leent den Heere. Bovendien, wat ik bezit — 't is wel niet veel — maar wat ik dan heb, is eigenlijk 't mijne niet. Ik kreeg het in leen van mijn Hemelschen Vader. Ik ben er rentmeester over. 'k Moet het goed bestieren, want Hij zal er rekenschap van vragen. En ik kan 't niet beter gebruiken, dan er Zijn arme kinderen mee te helpen. Ge moet mij dus niet bedanken, maar God. En vergeet dat niet ! Vragen is één, maar danken is twee en vragers zijn zoo zelden ook dankers. 't Is droevig, maar 't is zoo. Komaan, Slina, nu gaan we. 'k Sta al veel te lang te preeken.

Dank zij Heldewijs' liefdadigheid, heerschte er dien avond vreugde in de schamele hut.

Maar er waren nog anderen die gebrek leden.

— Meester, zei Klara de meid, toen de priester van zijn tweede reis terugkeerde, weldoen is schoon.

— 't Is onze dure plicht.

— Jawel, jawel, maar...

— Ah, is er weer een « maar » bij ? Had ik het niet gedacht ? Ik weet wat u verontrust. De geldkast is bijna ledig, nietwaar ?

— Ja, en de kelder...

— Heeft nogal veel voedingsmiddelen zien vertrekken. Dat moest, want ik kan nu toch de spijsen niet in den kelder laten liggen, als ze zoo noodig zijn in de magen van mannen, vrouwen en kinderen. Klara, Klara, 'k heb 't u altijd gezegd : werken kunt ge voor drie, maar nadenken, dat laat nogal iet of wat te wenschen over.

— Mijnheer de pastoor, we moeten toch ook leven.

— Wees gerust, meisje ! Morgen is er geld.

— Gaat ge een voorschot vragen op uw jaarwedde ?

— Neen ! Dat ware een put graven om een anderen te vullen.

— Wat dan ?

— Eigenlijk behoort het niet tot uw ambt van keukenprinses en dame van den bezem en dweil. Nieuwsgierig als alle vrouwen ! Maar ge moogt het toch weten. Ik zal mijn ezel verkoopen.

Klara hield haar mond wijd open van verbazing.

— Ge gaapt, zei Heldewijs. 't Is tijd om te slapen, ge herinnert het mij. Dat treft goed, want dan moet ik niet naar al uwe tegenwerpingen luisteren. Wel te rusten !

— Mijnheer de pastoor...

— Wel te rusten !

— Maar, meester !

— Wel te rusten !

— Luister dan toch even !

— Wel te rusten ! riep Heldewijs, die reeds de trap opsteeg.

Klara kon moeilijk den slaap vatten. I—a, i—a— hoorde ze in den stal.

— 't Arme beest moet weg, kloeg ze, maar nog meer beklag ik den pastoor. Te voet naar Sluis, te voet naar Brugge, overal te voet heen. Doch... misschien zal hij dan wat meer thuis blijven, wat zeer verstandig ware voor zijn jaren... echter neen, dat kan hij niet... altijd en eeuwig moet hij op de baan zijn.

En toen de meid insluimerde, werd ze door akelige droomen gekweld. Ze zag boeren, die haar meester op een baar thuis brachten en hoorde hen zeggen : We vonden hem uitgeput op den weg, hij heeft te veel gegaan !...

Dan schoot ze verschrikt wakker.

Weer ingeslapen droomde ze, dat de pastoor niet thuis kwam, heel den nacht wegbleef en 's morgens dood in een gracht gevonden werd.

Heldewijs echter sliep zoo gerust als een gezond kind. Omstreeks vier uur stond hij stilletjes op. Vlug kleedde hij zich aan en sloop dan op zijn teenen de trap af, zoodat Klara niets hoorde.

De priester ging naar den stal. Grauwkje draaide zijn kop naar hem.

— Ge zijt een ezel, mompelde Heldewijs, maar waarachtig, ge hebt meer verstand dan menige gepruikte ambtenaar, die denkt, dat hij de wijsheid te koop heeft. Goede vriend, we moeten scheiden. Ik houd van u... maar ge staat toch onder de menschen. Waar armen geholpen dienen te worden, ben ik verplicht u op te offeren.

Zoo sprekend ontbond hij den ezel en leidde hem uit den stal.

Traag stapten meester en dier voort.

Eindelijk kwamen ze aan een hoeve. 't Was nog donker. Maar de boer trad uit de woning met een brandende lanstaarn om naar het vee te gaan.

— Wie is daar ? kreet hij verschrikt.

— Blaas u niet op, antwoordde Heldewijs.

— Mijnheer de pastoor ! hernam de landbouwer uiterst verwonderd. Ik herken u aan uw stem.

— Ja, 't is nu niet, hoe later op den avond, hoe schooner volk, maar hoe vroeger in den morgen.

— Zoo tijdig op ?

— De ochtendstond heeft goud in den mond, vriend, al is het zoo, bij wintermorgen, toch beter onder de wol. Maar, helaas, vele arme menschen hebben slechts een zak of een vod om zich te dekken.

— Och, de armoede is zoo erg niet, als ge wel denkt, beweerde de boer. Sommige lieden zijn nooit tevreden.

— 't Is wel eenigszins waar, zoowel als dat vele boeren nimmer rijk genoeg zijn. Maar ik kom zaken doen. Ge drijft wat handel in dieren. Wilt ge mijn ezel koopen ?

— Uw ezel koopen, mijnheer de pastoor ? herhaalde de landbouwer verwonderd.

— Ja, ik meen het.

— Zijt ge hem moe ?

— Neen, maar ik heb geld noodig.

De boer antwoordde eerst niet en zei toen :

— Kom in huis, mijnheer de pastoor.

Op de wit geschaafde tafel brandde een tuitlamp. De boerin was druk bezig brood te snijden. Een schotel vol schellen hesp stond voor haar.

— Mijnheer de pastoor ! riep de vrouw verwonderd. Er scheelt toch niets ?

— Ja, er scheelt danig veel.

— Is Klara ziek geworden ?

— Godlof neen, Klara is gezond als altijd. Maar 'k heb veel broeders en zusters die in nood verkeereren.

— Broeders en zusters ! En 'k meende, dat ge slechts een broeder bezat.

— Zijn wij niet allen kinderen van één Vader ?

— Ah, bedoelt ge 't zoo ?

— Ja, vrouw Luyten, zoo bedoel ik het. Ge wilt zeggen, dat is praat voor de kerk. Maar eens buiten Gods huis, denken we daar niet meer aan. Zijt ge ook een van die lieden, die 's Zondags, als de mis gedaan is, zeggen : Vaarwel religie, tot den naasten Zondag ! Dan kom ik u hier in de kerk weer terugvinden ! Of draagt ge uw geloof in uw hart mee, overal waar ge gaat ?

De boerin keek onthutst den priester aan.

— Alle menschen, vervolgde de laatste, zijn mijn broeders en zusters, en ik herhaal u, velen van hen verkeereren in nood. Daar vóór u ligt brood en hesp, en ik ken menschen, die een droge, harde korst verslinden zouden.

— Bah, mijnheer de pastoor, zoo erg zal 't nu wel niet gesteld zijn. Het arme volk klaagt altijd steen en been en bijzonderlijk tegen een geestelijke, meende de boer.

— Bijzonderlijk tegen een geestelijke ! herhaalde Helde-wijs op langzamen toon. Ge wilt eigenlijk zeggen, omdat een geestelijke de menschen niet door en door kent en daarom alles zoo licht gelooft. Luyten, mijn oogen en ooren zijn immer open en 'k geef ze goed den kost. En ik zeg u, er is in menige hut hongersnood. Te Lapscheure krijten kindertjes om eten ! En dat is wreed, dat zou niet mogen

HANS VAN HORENBECK

De Pastoor van Lapscheure

L. OPDEBEEK
UITGEVER ♦ ♦ ANTWERPEN

HANS VAN HORENBEEK

MERKWAARDIG LEVEN

VAN

FRANCISCUS HELDEWIJS

PASTOOR VAN LAPSCHEURE

Pentteekeningen van STAN VAN OFFEL
Kleuromslag van EDMOND VAN OFFEL

L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN